

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

■ Boeken (en zo)

The New Authority. Family, school, and community

Haim Omer (2011). Cambridge, etc.: Cambridge University Press. 283 pp. Ca. € 25,-. ISBN 978 0 521 13776 8.

Op mijn bureau ligt een groen elastisch armbandje met de tekst: *NVR-unite-resist-persist-repair*. Ik kreeg het tijdens de laatste conferentie over geweldloos verzet in Londen, begin april. Wat een ambiance: de eerste mooie lentedagen van het jaar aan de Theems rond en in de met historie doordrenkte gebouwen van de universiteit van Greenwich. Haim Omer was een van de *keynote speakers*. Het onderwerp van zijn lezing was *The New Authority*, net als de titel van zijn onlangs verschenen boek. En evenals de lezing van Omer tijdens de conferentie is het boek een samenvatting van het werk van jaren met geweldloos verzet in verschillende contexten en met uiteenlopende problematiek zoals schoolweigering, pesten, agressie, riskant gedrag en computerverslaving.

De begrippen van het armbandje vormen zo ongeveer de rode draad door het boek. Geweldloos verzet is een benadering die je niet alléén doet, maar samen (*unite*). Van belang is dat ouders, supporters of leraren duidelijk stelling nemen tegen bepaalde gedragingen en aankondigen zich daartegen

te gaan verzetten (*resist*). Dat is iets anders dan belonen of straffen. Vastberaden volhouden (*persist*) is nodig omdat het niet realistisch is te denken dat met een simpele aankondiging problematisch gedrag zal stoppen. Het repareren (*repair*) is een essentieel aspect van de aanpak. Hoe moeilijk of problematisch het gedrag van een kind ook is, het is van cruciaal belang voor een positieve relatie te zorgen. Het gaat erom dat kinderen op een niet-beschuldigende manier van ouders horen dat zij van hen houden en over hen en hun ontwikkeling bezorgd zijn. Dat versterkt de verbinding en de (hechtings)relatie.

Al in het eerste boek op dit gebied, *Parental presence* (2000), ontwikkelde Omer enkele van de voor geweldloos verzet centrale begrippen. Hij analyseert in zijn lezing waarom dit boek niet zo overtuigend was en hulpverleners en leerkrachten onvoldoende aansprak. Dat kwam doordat te weinig aandacht is besteed aan de destructieve effecten van symmetrische en complementaire escalaties. Later, in zijn boek *Geweldloos verzet*

in gezinnen (2004), deed hij dat heel expliciet wel.

Het voorliggende boek besteedt zoals de ondertitel aangeeft aandacht aan familie, school en buurten of andere samenlevingsvormen. In al die contexten is met behulp van de principes van geweldloos verzet getracht antwoorden te vinden op problematische en grensoverschrijdende situaties. Het boek is gelardeerd met vele meestal zeer aansprekende voorbeelden.

Het boek is echter niet alleen een samenvatting van het werken met geweldloos verzet gedurende vele jaren. Het introduceert ook het begrip 'nieuwe autoriteit'. In lezingen bracht Omer dit begrip al eerder onder de aandacht. Ouders, leraren, professionals en politici verzochten zo nu en dan: 'Leraren hadden vroeger autoriteit, als kind hadden we respect voor onze ouders en er was een natuurlijk ontzag voor het gezag'. Maar willen we eigenlijk wel die klassieke vormen van gezag, respect en autoriteit terug? Niet zoals in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw. Niet voor niets zochten men in de late jaren 60 en vroege jaren 70 naar alternatieven. Men rebelleerde tegen de klassieke autoriteit omdat die de eigen inbreng van het kind niet zou honoreren en een onderdrukkend effect had, wat nadelig zou zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Men experimenteerde met anti-autoritair opvoedmethoden. Die brachten niet wat men ervan verwachtte. Uit latere

studies bleek dat kinderen die anti-autoritair opgevoed zijn het over de gehele linie slechter doen dan kinderen die met andere vormen van autoriteit opgevoed zijn. Een van de meest schokkende uitkomsten van deze onderzoeken is dat deze kinderen een laag zelfbeeld hebben en weinig zelfvertrouwen (p.2). Ze hebben minder frustratietolerantie en zijn minder veerkrachtig en slechter in staat om problemen het hoofd te bieden.

Wat zouden de kenmerken van een nieuwe vorm van gezag kunnen zijn? Welke kernconcepten zouden ouders, leerkrachten en politici kunnen helpen om effectiever en beter het hoofd te bieden aan grensoverschrijdende gedragingen van jongeren met alle nare gevolgen van dien? We willen dus noch een autoritaire opvoedstijl noch een permissieve opvoedstijl. Het moderne alternatief wordt autoritatief genoemd. Het is interessant te lezen hoe Omer de nieuwe autoriteit inkleurt. Hoe deze nu verschilt van de autoritatieve opvoedstijl is voor mij een in het boek onbeantwoorde vraag. Waarschijnlijk zijn er meer overeenkomsten dan verschillen, maar is het concept van nieuwe autoriteit breder en wellicht daardoor makkelijker toepasbaar in andere contexten.

Een belangrijke aanvulling op eerdere publicaties van Omer en zijn medewerkers is dat een onderscheid wordt gemaakt in niveaus van 'waakzame zorg' (p.46). Dit begrip is een

variant van ouderlijke aanwezigheid of ouderlijke presentie. Als eerste niveau wordt de dialoog van ouders met kinderen beschreven. In deze dialoog leveren beiden een bijdrage en luistert ieder naar de inbreng van de ander. Een volgend niveau is dat van het gericht en zorgvuldig, maar niet beschuldigend of aanvallend doorvragen. Dit niveau volgt op de dialoog als ouders of leerkrachten merken dat kinderen risicovolle gedragingen vertonen en daar minder openhartig over zijn. Het laatste of uiterste niveau is dat van eenzijdige acties die al beschreven werden in het boek *Geweldloos verzet* (2004, 2007). Het troostende daarvan is dat ouders (maar ook hulpverleners) altijd wat kunnen doen en niet meer met lege handen staan als het met hun kind niet goed gaat en de dialoog niet meer mogelijk is.

Verderop in het boek wordt het begrip ‘aanwezigheid’ (*presence*) op verschillende manieren uitgewerkt. Dat levert veel ideeën op voor de praktijk door de concrete voorbeelden van wat er mee bedoeld is en bereikt kan worden.

Het laatste deel gaat vooral over samenwerking tussen school, ouders en andere partijen, zoals de politie, maatschappelijk werkers en reclassering, in wijken of rurale gemeenten. De toepassing van de principes van nieuwe autoriteit is vooral overtuigend in scholen en lijkt me goed te vertalen naar de Nederlandse situ-

atie. Hoe deze principes in wijken in Nederland toe te passen lijkt me moeilijker. Is de cohesie in Nederlandse wijken wel zo groot dat de handen ineen geslagen worden? De voorbeelden doen me terugverlangen naar de tijd dat er welzijnswerkers in wijken opereerden en dat op de sociale academies het opbouwwerk en sociale emancipatie gepredikt werd. Ik word oud, maar toch denk ik dat een *revival* van het ouderwetse jeugdwerk, misschien met behulp van het begrip nieuwe autoriteit, wel toekomst heeft: verbinding leggen met jongeren op een positieve en constructieve manier. Ik geloof daar meer in dan in meer blauw op straat of *animal cops*.

Voor ieder die met ouders en jongeren werkt is dit boek een must. Werken met geweldloos verzet en nieuwe autoriteit doe ik al jaren en het is zeer inspirerend. Maar makkelijk is het niet. In het boek staan zeer veel voorbeelden van problemen met jongeren. Gelukkig staan er ook veel voorbeelden in hoe die problemen kunnen verbeteren.

Hans Bom

Literatuur

- Omer, H. (2000). *Parental presence. Reclaiming leadership role in bringing up our children*. Phoenix, AZ: Zeig, Tucker.
- Omer, H. (2004). *Nonviolent resistance. A new approach to violent and self-destructive children*. Cambridge, etc.: Cambridge University Press.

sity Press. Vertaald als: Omer, H. (2007), *Geweldloos verzet in gezinnen. Een nieuwe benadering van gewelddadig en zelf-destructief*

gedrag van kinderen en adolescenten. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.



Wo keine Hoffnung ist, muss man sie erfinden. Aufsuchende Familientherapie

Marie-Luise Conen (Hrsg.) (2006). Heidelberg: Carl Auer. 238 pp. € 24,90. ISBN 978 3 89670 5631;

Wie kann ich Ihnen helfen, mich wieder loszuwerden? Therapie und Beratung in Zwangscontexten

Marie-Luise Conen & Gianfranco Cecchin (2007). Heidelberg: Carl Auer. 288 pp. € 29,95. ISBN 978 3 89670 690 4;

Wenn Eltern aufgeben. Therapie und Beratung bei conflict-haften Trennungen von Eltern und Kinder

Gianfranco Cecchin & Marie-Luise Conen (2008). Heidelberg: Carl Auer. 238 pp. €24,95. ISBN 978 3 89670 629 4.

Wat jammer dat zo weinig Nederlanders Duits lezen.

Eind 2007 ontmoette ik op het Europese congres voor gezinstherapeuten in Glasgow Marie-Luise Conen, een ervaren Duitse systeemtherapeute en opleidster die Context, Institut für systemische Therapie und Beratung in Berlijn leidt. Conen sprak mij aan over mijn presentatie over het Mobiel Lorentzproject, dat werd opgezet door het Lorentzhuisteam voor families met een veelheid aan probleemgebieden waarbij de hulpverlening is gestag-

neerd. Wij zijn deze families thuis gaan bezoeken om vertrouwen te winnen en bruggen te bouwen of te herstellen naar hun eigen krachtbronnen en naar de bestaande hulpverlening. Conen was gefraspeerd door de overeenkomsten van haar en ons werk en gaf mij naar aanleiding daarvan haar boek.

Na het lezen was ook ik getroffen door de overeenkomsten. Ik besefte hoezeer wij ons vaak beperken tot de Engelstalige literatuur, terwijl er bij onze burens zo veel te halen valt. Ik had haar al vaker gesproken, maar nu